

חיים סנש מלווה בספינה יחיעם

באוקטובר 1948, עליתי באיטליה עם 'הגדעוני' (הקשר) משה תנורי על אונית הרכש 'שיעו' והבאנו לארץ מטען של חומרי לחימה נשק ותחמושת. ההפלגה עברה ללא תקלות, הגענו לנמל חיפה, והמטען פורק.

כעבור כמה ימים חזרנו לאיטליה עם הספינה 'ארסיה', ושוב הייתה זו הפלגה נעימה ללא תקלות. כשהתקרבו לחופי איטליה הדרומיים, "סידר" לנו המכונאי האיטלקי תקלה, ולדבריו נאלצנו להיכנס לנמל "רגיו די קלבריה" להשיג חלק למנוע. המכונאי ירד לחוף לחפש חלקים למנוע ו... הלשין עלינו.

כשאני נשען על מעקה האוניה, אני רואה בשטח הנמל שני גברים במעילי גשם וכובעים רחבי שוליים מתקרבים ועולים לאוניה. היו אלה בלשים, והם ניגשו ישר לעניין ודרשו את הזרים לידיהם. רב החובל ניסה להגן עלינו, אבל מיד הרגשנו שאין טעם בעניין ונלווינו אליהם. מכשיר הקשר סולק בעוד מועד, וביקשתי מרב החובל להמשיך עם האוניה לנאפולי. לקחתי את המזוודה עם הבגדים והכסף, ושנינו נלקחנו ישר לכלא.

אנחנו הוכנסנו לתא שבו היו כתריסר אסירים. רובם היו זרים, ומיעוטם איטלקים. כעבור זמן קצר, הגיעה שעת הטיול בחצר הכלא, ולפתע שמעתי קריאה: "קפיטנו, קפיטנו". היה זה אחד ממלחי האוניה שירד לחוף ועד מהרה הסתבך עם זונה והגיע לכלא. קריאת המלח עוררה את סקרנותם של האסירים, וידידי, שנהנה מהמצב, סיפר בהתלהבות שאני קצין לוחם מבריא נשק!!

הוא הלל ושבח אותי, וזה עוד העלה את מעמדי בקרב האסירים!!! קניתי סיגריות, הדלקתי אחת, בצעתי שתי נשיפות ומסרתי אותה לאסיר.

לעסתי לחם, יצרתי ממנו "חיילים" למשחק שחמט (הייתי שחקן טוב וגם זה היה לטובה). נהניתי משירתו של אסיר צעיר, מוכר עניבות במקצועו, עם פניו כלפי החלון המסורג כאילו כרמן מאזינה לו.

אחרי כמה ימים, התגרדתי מאוד! כשנודע לנו שיש מקלחות בכלא, יצרנו לחץ, ואכן אחרי יומיים סידרו לנו הסוהרים יום של רחצה. כיצד?

קודם כל, הכניסו קבוצה של עשרה אסירים לאולם הגדול של המקלחת, שבמרכזו עמד שולחן שעליו היה ברז מרכזי. מול השולחן היו עשרה תאי מקלחת.

בהישמע הפקודה, על כולם היה להתפשט ולהכין סבון. ואז, לקול צעקה, נפתחו הברזים בכל התאים. אסור היה לאבד זמן, וחיש מהר הצטרכנו להרטיב את כל הגוף, כי הברזים נסגרו וכולם היו צריכים להספיק להסתבן. כשכולם גמרו להסתבן, פתחו שוב (לכולם) מים לשטיפה.

הקבוצה הנקייה חזרה אז לתאיה, כשהיא מוחלפת על ידי קבוצה שניה שהמתינה לתורה. במשך כל תקופת שהותי בכלא, זכיתי רק פעם אחת לחוויה זו. בין שותפי לתא (חדר) היו שני צרפתים וספרדי אנטישמים, יוגוסלבי נחמד, אינטלקטואל, שמאד התקרב אלינו. היה שם גם גרמני, קצין רב-סרן קרבי, שערק מיחידתו, ושלדבריו לא ידע כלל על הנעשה בעורף (בגרמניה). גם הוא חיפש את קרבתנו. ולא חסרו שם גם ערבים מצפון אפריקה, ועוד ועוד.

בתא שלנו, היינו כתריסר אסירים. ביום ישנו על מזרונים מקופלים, ובלילה פרסנו אותם. לא היו מיטות בתא. היה בתא חלון אחד בגובה רב כשהוא מסורג היטב, ובאחת מפינות התא, ללא הפרדה על ידי וילון, היתה מונחת חבית גבוהה עם מים בתחתיתה, והיא שימשה לעשיית הצרכים.

בתוך הדלת הכבדה של התא היה צוהר קטן, ודרכו קיבלנו את האוכל : חצי לחם ליום וקערת מרק (חומוס מבושל במים). אותי לקחו כמה פעמים לחקירה כי דיברתי איטלקית (את משה לא לקחו לחקירה כי לא דיבר איטלקית). החקירות לא היו אלימות ולא היה שימוש בכוח.

לאחר שלושה שבועות בכלא "רגיו די קלבריה" שמו עלי אזיקים, דחפו לידי הקשורות את המזוודה, ויחד עם עוד ששה אסירים – כולנו נתינים זרים – הלכנו לנמל. הוכנסנו לתוך קרון שהועלה על אסדה, וכשאנחנו מלווים בששה שוטרים חצינו את מיצר מסינה.



כשהגענו לסיציליה, הועלינו לכרכרה, הוקפנו על ידי שוטרים חמושים, ועם אזיקים על ידינו נלקחנו ללינת לילה לכלא במילזו שבצפון סיציליה. בחצות העירו אותנו, ודרשו שנתפשט כדי לעשות עלינו חיפוש.

רק בקושי נמנע עימות עם הסוהרים, כי ביקשנו יחס טוב יותר (כזרים לא קרימינליים). למחרת

עלינו על סירת מנוע, והגענו לאי 'ליפארי' הנמצא בין סיציליה לסטרומבולי.

באי ישנו כפר דייגים, ובפסגה טירה גדולה שסביבה חצר גדולה ומוקפת חומה גבוהה. המקום ידע כנראה בעבר ימים טובים. היום [1947] הוא משמש בית סוהר לנתינים, לאסירים זרים בינלאומיים, למרגלים, לפושעים, לרוצחים, למבריחי גבול, לנוכלים, ולסתם זרים. כאן מצאתי יהודי פולני (חבר ביתר), יהודי טורקי עם צלב גדול על צווארו, וכמובן אנשים מכל העולם. זה היה מקום יותר פתוח, יותר נעים, אי וולקני, שהבריחה ממנו קשה, ושסביב לו היה הרבה ים. האסירים ישנים על מיטות באולם גדול כשלושים איש.

גם כאן אנחנו "מבלים" כשלושה שבועות-חודש, עד שהופיע המושיע בדמותה של עדה סרני, אשר עם קשריה הטובים משחררת אותנו. אנחנו נוסעים עם עדה בסירת מנוע למסינה (סיציליה) ומשם לנאפולי, מחכים במלון עם צו גירוש ביד מאיטליה, לאוניה 'קדמה' איתה הפלגנו ארצה כמגורשים ב-15.1.1949. כעבור כחודש חזרתי בטיסה לאיטליה.
15.5.07 חיים סנש, קיבוץ מעגן

רישום המעצר על ספון 'ארסיה נרשם 'בזמן אמת' ברשימת 'המוסד לעליה' באיטליה:

<p>הגיעה לרג'יו די-קלבריה ב-21.11.48 ונעצרה. רמז למעצרים של חיים סנש ומשה תנורי.</p>	<p>"22 לנובמבר – אסור ברג'יו. יכול להיות שיצא היום לברי".</p>
--	--

מראיין : חיים סנש, מעגן.

תאריך : 29.3.13 ו-1.6.13

מראיין : דניאל ביטון- בר-אלי, מעגן.

בשנת 1941, בהיותו בן 15 וחצי עולה חיים, עם אחותו, לא"י - פלשתינה בקבוצת נוער. ביחד הם עושים את דרכם מטרבשט ברכבת לבודפשט, לקונסטנצה ומשם בספינה 'דאציה' לאינסטנבול ומשם ברכבת לדמשק ואח"כ לחיפה והם מגיעים לאפיקים. המסע נמשך כמעט שבועיים. הקבוצה שהיו נערים ונערות מסוטמו / טרנסליבניה / רומניה / הונגריה התפצלה. החלק הרומני לאפיקים, והחלק ההונגרי לאשדות יעקב. באפיקים מישו עובר הכשרה. הוא עובד באפיקים במסגרת פלוגת העבודה. וביחד אתו עולה גם אלימלך כנעני. באפיקים מחכה לו אחיו אליהו שהיה חייל בבריגדה.

באפיקים, מתגבשת קבוצה של 29 אנשים מגרמניה, אוסטריה, צ'כיה, רומניה ומהקרפטים. לאחר שנתיים באפיקים מצטרף לקיבוץ מעגן בגרעין בחצר כנרת.

ב - 1944, מתנדב לפלמ"ח בן 17 ומגיע להתאמן ברמת יוחנן. בין חבריו: נויפלד ראובן, גדליה ויואל פלגי.

ב - 1945, מתגייס לפל"ים ומגיע לקיסריה לקורס מפקדי סירות. ההכשרה נמשכת שלושה חודשים. חבריו לקורס הם: פנחס טננבאום, משה קלין, בוטורוס, תרצה, רבקה הוז. עם סיום הקורס ועובר לקיבוץ מעברות.

ספינת מעפילים ראשונה – עוגנת ליד חוף שפיים, והחוליה של חיים מאבטחת את הורדת המעפילים. הם חוזרים ברגל לגבעת חיים. הערה: בתקופה זו מגיעה ספינת חנה סנש לנהריה 25.12.45 לפי מרדכי נאור סיפורי העפלה.

משתתף במבצע ליל הגשרים, בלילה שבין 16 ל-17 ביוני 1946. החוליה נתפסה ושחררה. בשבת השחורה (29.6.1946) הוא לא נעצר כי הוא נראה צעיר. ומסתתר במושב חרות לתקופה של 2-3 חודשים.

הישוב מקיים מו"מ עם הבריטים לקבל בחזרה את ספינת המעפילים "אנצו סירני" שנתפסה והועברה לחיפה (17.1.46). חיים אחראי על שיפוץ הספינה וקפטן מונדלו, הקברניט, אחראי על המלחים והימאים שעבדו בספינה.

צוות כולל פל"ים חברים מהקבוצה יוצאים למצרים: משה חיים וינקלר, פנחס טננבאום, יושקו נוטי, אליהו נצר, מוטי הוד, ובני קרביץ הם מפליגים למצרים עם 200 חביות סולר ריקות ודפנות כפולות, ומגיעים לאלכסנדריה. ומשם לג'נובה איטליה.

הקבוצה מתפזרת, טננבאום וסנש עוברים למילנו. מוטי הוד נשלח לצ'כיה. תפקידם לארגן מכלים של חומר נפץ ולשלוח לארץ. סנש עובר לרומא ושוהה בה כשנה.

חיים עולה על הספינה יחיעם בנמל המוצא, נאפולי, (28.3.1948) בתפקיד ימאי. אלי זוהר אחראי על הספינה וחנה זוהר היא הגדעונית, האחראית על הקשר.

באותה עת, ספינה שמגיעה מצרפת, ושטרם נקבע לה שם, נמצאת במצוקה ליד סן סטפנו (סרדיניה). הערה: יתכן שמדובר בספינת קוממיות (20.2.1948).

בסטרומבולי, מיצרי מסינה. היה צריך לתקן בעיה בספינה וחיים מקבל את התפקיד. העבודה מתבצעת במפוצון ואז מגיעה סיירת של המשטרה היוונית ויורה עליהם.

הספינה, קוממיות, מתגלית ע"י הבריטים. 3 משחתות גוררות אותה לחיפה אחרי ששתי משחתות נגחו אותה מכל צד. מישו (חיים) משתלב בין המעפילים. המעפילים מועברים באניית גירוש למחנות המעצר בפמגוסטה, בקפריסין. שם הוא פוגש שוב את משה קליין. חיים מדריך מעפילים במחנה. אחרי 2-3 חודשים מוברח מקפריסין אחרי הכרזת המדינה 15.5.48. באותה תקופה, מוטקה קידר מדריך בקפריסין.

חוזר לגרעין מעגן בחצר כנרת יחד עם הבוגרים שהגיעו מאירופה ביניהם אליהו סנש, יוסקה לזר, יוסף קליין, זליקוביץ, יפה פומליאנו, מרדכי קידר (טאטא), יונה רוזן, אלימלך כנעני ויואל פלגי.

אח"כ טס שוב לאיטליה במסגרת הפלי"ם כדי להבריח נשק למלחמת העצמאות. ברומא מתאכסן במלון באטצ'י בויה אוניונה. ביצע משימות שונות בינה "העברת" כספים למחנות המעבר באיטליה והכנת ציוד ומזון לאוניות עולים המפליגות ארצה.

עם העלייה של קיבוץ מעגן לקרקע, נשלחו מגייסים להביא מועמדים כדי לחזק את הקיבוץ. בן-ציון דור שהיה אחראי על המשדד הארץ-ישראלי בויה, אוסטריה גייס קבוצה שהגיעה לבארי איטליה. חיים מגיע לעודד את העולים. שם פוגש את יהודית ליכטמן, בת דודה של חוה קליין. כל זה קורה לקראת סוף שנת 1948. בינתיים בתקופה זו חיים "עושה לחיים" ברומא.

אז, עולה ברומא, כנוסע רגיל, באניית הנוסעים קדמה למדינה הצעירה שקולטת את עקורי המחנות. בנמל חיפה, מישו פוגש מישהו שרוצה לקחת אותו לסרפנד כדי לקבל משכורת אך מישו מחליט לוותר על מה שהגיע לו מהשליחות ומגיע למעגן ומתחיל לעבוד כטרקטוריסט. מתחתן עם יהודית ונולדים להם שני ילדים.